

VYJÁDŘENÍ OCHRÁNKYNĚ K ROZHODOVÁNÍ ŘEDITELŮ ZAŘÍZENÍ ÚSTAVNÍ/OCHRANNÉ VÝCHOVY A JEHO „NEDOSTATEČNÁ“ ÚPRAVA V ZÁKONĚ Č. 109/2002 Sb.

neprovázanost se správním řádem a přílišná formalizace procesu rozhodování

K neprovázanosti se správním řádem

Při rozhodování o právech a povinnostech v oblasti státní správy na úseku výkonu ústavní a ochranné výchovy (přesněji dle § 24 odst. 3 zákona č. 109/2002 Sb.) by měl ředitel postupovat v souladu se správním řádem. To zcela zřetelně plyne z § 36 zákona č. 109/2002 Sb.

Při aplikaci správního řádu však lze rozlišit dvě situace, kdy se na rozhodování ředitele vztáhne správní řád přímo a kdy se vztáhne nepřímo:

V prvním případě, **vydává-li ředitel rozhodnutí, postupuje podle části druhé a třetí správního řádu**. Ředitel by tedy měl oznamovat zahájení řízení jeho účastníkům (§ 46 správního řádu) a vyrozumívat je o jejich právu vyjadřovat se k úplným podkladům rozhodnutí (§ 36 odst. 3 správního řádu), přičemž uvedené lze (s ohledem na zásadu procesní ekonomie) učinit jedním sdělením s tím, že k realizaci práva vyjádřit se k podkladům pro vydání rozhodnutí může ředitel podle § 36 odst. 1 správního řádu stanovit lhůtu. Je třeba pamatovat i na procesní příkaz § 50 odst. 3 správního řádu, že ředitel je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu. Především však v řízení, v němž má být z moci úřední uložena povinnost, je správní orgán povinen i bez návrhu (tj. z úřední povinnosti) zjistit všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch toho, komu má být povinnost uložena. Ve lhůtě stanovené správním řádem (nejlépe bez zbytečného odkladu či do 30 dnů) pak musí ředitel zařízení vydat správní rozhodnutí, která by měla být konkrétní, přezkoumatelná a měla by obsahovat poučení o možných opravných prostředcích (resp. měla by splňovat všechny náležitosti § 68 až § 70 správního řádu). Rovněž musí být účastníkům řádně oznámena (§ 72 správního řádu). Když se jedná o rozhodnutí, jímž se odnímají dříve nabytá práva, musí ředitel zařízení takové rozhodnutí podrobně odůvodnit: uvést z jakých podkladů vycházel a jak se vypořádal s argumenty účastníků. V rozhodnutí je nutno uvést poučení o odvolání, případně lhůtu ke splnění nějaké povinnosti (například navrácení dítěte). Proti rozhodnutí se může účastník odvolat a dokonce může rozhodnutí napadnout správní žalobou, neboť se nepochybně jedná o rozhodnutí ve smyslu

ustanovení § 65 soudního řádu správního. Poté, co je rozhodnutí v právní moci a zároveň uběhla lhůta k plnění, lze přistoupit ke správní exekuci.

Vztahuje-li se na rozhodování ředitele správní řád pouze nepřímo, tedy v situacích, kdy **ředitel vydává nejčastěji „vyjádření“ či „sdělení“**, jde o aplikaci správního řádu v části čtvrté (§ 154). V takových případech se některé části správního řádu použijí obdobně a přiměřeně se použijí i další ustanovení tohoto zákona, pokud jsou k tomu potřebná. Akt ředitele musí rovněž obsahovat odůvodnění. Příkladem lze uvést žádost o povolení pobytu dítěte mimo zařízení podle ustanovení § 23 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 109/2002 Sb. [v návaznosti na § 24 odst. 3 písm. e)], kdy ředitel zařízení žádosti buď vyhoví (povolí dítěti pobyt mimo zařízení), a to nikoli vydáním správního rozhodnutí, nýbrž ve formě vyjádření či sdělení podle části čtvrté správního řádu, které by mělo obsahovat odůvodnění, a zejména podmínky pobytu nezletilého dítěte mimo zařízení, nebo žádosti nevyhoví (rovněž nesmí chybět odůvodnění).

Nutno zmínit i „nepřímé“ použití správního řádu dle jeho § 177, který stanoví, že: „Základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až § 8 správního řádu se použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje. V případech, kdy správní orgán provádí úkony, na které se nevztahují části druhá a třetí správního řádu, postupuje obdobně podle části čtvrté.“

K přílišné formalizaci procesu rozhodování

Rozumím reálné situaci ředitelů zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Ve většině případů jde o zkušené pedagogy, leč bez právního vzdělání či právní praxe v oblasti státní správy. Tím nechci říci, že by právní vzdělání či právní praxe měla být podmínkou pro výkon ředitele zařízení. Z hlediska současně nastaveného systému, jehož mantinely stanoví právě zákon č. 109/2002 Sb., nelze než potvrdit, že ředitel zařízení se velmi často ocitá právě v pozici správního orgánu, byť chápu, že v praxi je postavení ředitelů zařízení odlišné od postavení klasických správních úřadů (úřadů práce či např. stavebních úřadů). Nutno však rovněž podotknout, že postavení ředitele školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy se nijak výrazně neliší od ředitele klasického školského zařízení, ředitele věznice či vazební věznice nebo např. pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Všichni pracovníci působící v těchto oblastech se často ocitají v pozici správního orgánu, byť je podstata jejich činnosti spojena spíše s výchovou či sociální prací.

Jde o jistou daň za to, že nad některými oblastmi života převzal záštitu stát, pro jehož fungování musí být nastavena jistá pravidla tak, aby nemohlo docházet k neodůvodněnému zasahování do práv občanů.